

Sygn. akt II KK 422/17

POSTANOWIENIE

Dnia 12 kwietnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Plóciennik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Andrzej Stępka

SSN Jarosław Matras

Protokolant Anna Janczak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jacka Radoniewicza,

w sprawie **D.K.**

skazanego z art. 178a § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 12 kwietnia 2018 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść skazanego
od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 29 listopada 2016 r., sygn. akt X Ka [...] /16

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w W.

z dnia 26 sierpnia 2016 r., sygn. akt II K [...] /16,

**oddala kasację, a wydatkami postępowania kasacyjnego
obciąża Skarb Państwa**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 26 sierpnia 2016 r., sygn. akt II K [...] /16,
przy zastosowaniu stosownie do treści art. 4 § 1 k.k. przepisów Kodeksu karnego
w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r., Sąd Rejonowy dla w W.:

I. uznał D.K. za winnego tego, że w dniu 18 czerwca 2015 r. w W., znajdując się
pod wpływem środków odurzających pod postacią kanabinoli prowadził w ruchu
lądowym samochód osobowy marki BMW o nr rej.[...], tj. występku z art. 178a §

- 1 k.k., za co skazał go i wymierzył mu karę grzywny w wysokości 180 stawek, ustalając wysokość jednej stawki na 30 złotych;
- II. uniewinnił oskarżonego od popełnienia czynu opisanego w pkt 2 części wstępnej wyroku zakwalifikowanego z art. 62 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- III. na podstawie art. 42 § 2 k.k. i art. 43 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym na okres 2 lat;
- IV. na podstawie art. 63 § 4 k.k. na poczet orzeczonego środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów zaliczył okres zatrzymania prawa jazdy od dnia 18 czerwca 2015 r.;
- V. na podstawie art. 63 § 1 k.k. zaliczył na poczet orzeczonej wobec oskarżonego kary grzywny okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie od dnia 18 do dnia 19 czerwca 2015 r. ustalając, że okres ten odpowiada 4 stawkom dziennym grzywny;
- VI. orzekł o dowodzie rzeczowym i kosztach sądowych.

Opisane orzeczenie zaskarżone zostało przez prokuratora Prokuratury Rejonowej w W. na niekorzyść oskarżonego „w części dotyczącej środków karnych”. Skarżący, powołując się na przepisy art. 425 § 3, 427 § 1 i 2 oraz art. 438 pkt 1 k.p.k. zarzucił „naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez zastosowanie art. 42 § 2 k.k. w niewłaściwym brzmieniu i nieprawidłowe orzeczenie wobec D.K. środka karnego w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres lat dwóch, podczas gdy stosownie do treści art. 42 § 2 k.k. w brzmieniu z dnia 18 maja 2015 r. sąd obligatoryjnie orzeka, na okres nie krótszy niż 3 lata, zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów albo pojazdów określonego rodzaju, jeżeli sprawca przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji był pod wpływem środka odurzającego” i wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez orzeczenie wobec oskarżonego środka karnego w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 3 lat.

Po rozpoznaniu wniesionej apelacji Sąd Okręgowy w W., wyrokiem z dnia 29 listopada 2016 r., sygn. akt X Ka [...], zmienił zaskarżone orzeczenie w ten sposób, że zaostriżył orzeczony w pkt III środek karny w postaci zakazu prowadzenia

wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym do 3 lat, a w pozostałym zakresie orzeczenie to utrzymał w mocy.

Wyrok Sądu odwoławczego został zaskarżony przez Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego na niekorzyść skazanego „w części dotyczącej utrzymania w mocy wyroku Sądu pierwszej instancji w zakresie, w jakim z rażącym naruszeniem art. 43a § 2 k.k., w brzmieniu obowiązującym od dnia 18 maja 2015 roku nie orzekł obligatoryjnego środka karnego w postaci świadczenia pieniężnego”. Powołując się na przepisy art. 523 § 1, 526 § 1 i 537 § 1 i 2 k.p.k. skarżący zarzucił „rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 433 § 1 k.p.k. w związku z art. 440 k.p.k., polegające na przeprowadzeniu nienależytej kontroli odwoławczej i zmianie wyroku na niekorzyść oskarżonego jedynie w zakresie środka karnego orzeczonego na podstawie art. 42 § 2 k.k. oraz niezasadnym i oczywiście niesprawiedliwym utrzymaniu w mocy wyroku Sądu pierwszej instancji w zakresie środka karnego w postaci świadczenia pieniężnego w zakresie jego nieorzeczenia, podczas gdy zgodnie z brzmieniem przepisu art. 43a § 2 k.k., w brzmieniu obowiązującym od dnia 18 maja 2015 roku, jego orzeczenie w przypadku uznania D.K. winnym popełnienia przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. było obligatoryjne i zobowiązywało Sąd odwoławczy do orzekania poza granicami zaskarżenia, poprzez uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi meriti do ponownego rozpoznania” i wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi meriti do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W uzasadnieniu nadzwyczajnego środka zaskarżenia trafnie wskazano, że D.K. dopuścił się przypisanego mu przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. w dniu 18 czerwca 2015 r., a więc w czasie, gdy od dnia 18 maja 2015 r. obowiązywał przepis art. 43a § 2 k.k. w brzmieniu nakazującym orzekanie wobec sprawcy skazanego za przestępstwo określone m.in. w art. 178a § 1 k.k. świadczenia pieniężnego wymienionego w art. 39 pkt 7 k.k. na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w wysokości co najmniej 5.000 złotych. Zgodnie z nowelizacją wprowadzoną ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy –

Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2015, poz. 396), która weszła w życie z dniem 1 lipca 2015 r., a więc po popełnieniu czynu przypisanego skazanemu, dotychczasowa treść art. 49 k.k. została przeniesiona do nowej jednostki redakcyjnej zawartej w art. 43a § 2 k.k. Zważywszy, że treść omawianych przepisów jest identyczna, nie istnieje potrzeba rozważania kwestii względności ustaw na gruncie art. 4 k.k., co oznacza, iż podstawą rozstrzygnięcia w tym przedmiocie winien być przepis art. 43a § 2 k.k. Rzecz jednak w tym, że wyrok Sądu Rejonowego w W., mimo obligatoryjnego charakteru omawianego środka karnego, nie zawiera w tym zakresie żadnego rozstrzygnięcia. Zostało to dostrzeżone już w uzasadnieniu wyroku Sądu pierwszej instancji, a także w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego. Sąd Okręgowy uznał jednak, że skoro w sprawie został wniesiony środek odwoławczy na niekorzyść oskarżonego wyłącznie w zakresie środka karnego z art. 42 § 2 k.k. (zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych), to zakaz wynikający z treści art. 434 § 1 k.p.k. uniemożliwia orzeczenie na niekorzyść oskarżonego także w zakresie środka karnego z art. 43a § 2 k.k.

Kasacja Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego, w której prawidłowo przedstawiono przebieg postępowania i omówiono odpowiednie, z punktu widzenia przedmiotu skargi, przepisy, nie zasługuje na uwzględnienie ze względu na nietrafność postawionego zarzutu. Warto w tym miejscu przypomnieć, że zgodnie z art. 536 k.p.k. Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów (w sprawie nie zachodzą okoliczności uzasadniające zastosowanie przepisów art. 435, 439 czy 455 k.p.k.). Istota zarzutu sprowadza się do twierdzenia, że Sąd odwoławczy, wbrew wynikającemu z art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k. obowiązкови rozpoznania sprawy poza granicami zaskarżenia, nie uchylił zaskarżonego wyroku w związku z zaniechaniem orzeczenia środka karnego przewidzianego w art. 43a § 2 k.k. i nie przekazał sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Zarzut ten jest nietrafny z dwóch zasadniczych powodów. Po pierwsze, przepis art. 433 § 1 k.p.k. stanowi, że sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w granicach zaskarżenia, a jeżeli w środku odwoławczym zostały wskazane zarzuty stawiane rozstrzygnięciu – również w granicach podniesionych zarzutów, uwzględniając treść art. 447 § 1 – 3,

a w zakresie szerszym w wypadkach wskazanych w art. 435, art. 439 art. 440 i art. 455 k.p.k. Z przywołanego przepisu jasno wynika, że sięgnięcie po przepis art. 440 k.p.k. umożliwiający zmianę albo uchylenie orzeczenia, gdy jego utrzymanie w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe, jest uzasadnione jedynie wówczas, gdy stan pożądanej sprawiedliwości orzeczenia nie może zostać osiągnięty w wyniku rozpoznania środka odwoławczego w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów. W realiach rozważanej sprawy, wbrew stanowisku skarżącego, istniała możliwość zmiany zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie wobec skazanego środka karnego przewidzianego w art. 43a § 2 k.k. bez potrzeby wykraczania poza granice zaskarżenia i podniesiony zarzut. Zgodnie z art. 434 § 1 k.p.k. sąd odwoławczy może orzec na niekorzyść oskarżonego jedynie:

- wtedy, gdy wniesiono na jego niekorzyść środek odwoławczy, oraz
- w granicach zaskarżenia, chyba że ustawa nakazuje wydanie orzeczenia niezależnie od granic zaskarżenia, oraz
- w razie stwierdzenia uchybień podniesionych w środku odwoławczym, chyba że środek odwoławczy nie pochodzi od oskarżyciela publicznego lub pełnomocnika i nie podniesiono w nim zarzutów albo ustawa nakazuje wydanie orzeczenia niezależnie od podniesionych zarzutów.

W rozważanej sprawie spełnione zostały wszystkie przesłanki umożliwiające orzekanie reformatoryjne. Po pierwsze, prokurator wniósł środek odwoławczy na niekorzyść oskarżonego. Po drugie, orzekanie reformatoryjne mogło nastąpić w granicach zaskarżenia. Prokurator zaskarżył wyrok Sądu pierwszej instancji „w części dotyczącej środków karnych”, jednak z treści zarzutu wynika, że dotyczył on jedynie środka karnego zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych z art. 42 § 2 k.k. Z przywoływanego wcześniej art. 433 § 1 k.p.k. wynika wszakże, że przy określaniu granic zaskarżenia uwzględniać należy treść art. 447 § 1 – 3 k.p.k. Z punktu widzenia omawianej sprawy istotne znaczenie ma art. 447 § 3 k.p.k., który stanowi, że apelację co do środka karnego uważa się za zwróconą przeciwko całości rozstrzygnięcia o środkach karnych. Po trzecie, spełniona została także ostatnia przesłanka, tj. stwierdzenie uchybień podniesionych w środku odwoławczym (zarzut obrazy art. 42 § 2 k.k. okazał się trafny). W konsekwencji oznacza to, że Sąd odwoławczy z obrazą art. 434 § 1 k.p.k. zaniechał zmiany

zaskarżonego wyroku przez orzeczenie wobec oskarżonego środka karnego przewidzianego w art. 43a § 2 k.k. Skarżący nie dostrzegł jednak tego uchybienia i nie podniósł zarzutu obrazu art. 434 § 1 k.p.k. w zw. z art. 433 § 1 i 447 § 3 k.p.k.

Drugi powód niezasadności kasacji wiąże się ze zignorowaniem przez skarżącego treści art. 440 k.p.k. w powiązaniu z art. 437 k.p.k. Z zarzutu skarżącego wynika, że Sąd odwoławczy, po dostrzeżeniu oczywistej niesprawiedliwości skarżonego apelacja wyroku, winien go uchylić i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania. Przepis art. 440 k.p.k. stanowi, że jeżeli utrzymanie orzeczenia w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe, podlega ono niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów zmianie na korzyść oskarżonego albo w sytuacji określonej w art. 437 § 2 k.p.k. zdanie drugie uchyleniu. Oznacza to, że w sytuacji zaistniałej w sprawie, skoro nie doszło do przypadku uzasadniającego zmianę wyroku na korzyść oskarżonego, do uchylenia wyroku mogło dojść jedynie w razie ziszczenia się przesłanek, których mowa w art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. W związku z tym, że w grę nie wchodzi sytuacje wyznaczone treścią art. 439 § 1 i 454 k.p.k. (bezwzględne przyczyny uchylenia orzeczenia stanowiłyby samoistną podstawę wyroku, bez potrzeby odwoływania się do art. 440 k.p.k.; w sprawie nie występują ograniczenia wyznaczone regułami *ne peius*), powodem uzasadniającym uchylenie wyroku mogłaby być jedynie konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, ta zaś, zważywszy, że uchybienie ogranicza się do zaniechania orzeczenia obligatoryjnego środka karnego, nie występuje.

W świetle powyższych rozważań, wobec błędnie postawionego zarzutu, kasację Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego należało oddalić, jako niezasadną.

a.ł.